

אשמה האשה

מיידיש: רחל שליטא

חווה רוזנפארב (1923-2011) נולדה בלודז' שבפולין והחלה לכתוב ביידיש בגיל שמונה. בזמן המלחמה נשלחה מגטו לודז' לאושוויץ, ומאוחר יותר לברגן-בלזן. לאחר המלחמה נישאה להנרי מורגנטלר ושניהם היגרו ב־1950 למונטריאול שבקנדה. חווה רוזנפארב כתבה כל חייה ביידיש, ופרסמה באופן קבוע בכתב־העת "די גאלדענע קייט" שיצא בתל אביב בעריכת המשורר אברהם סוצקבר. עסקה רבות בחייהם של הניצולים לאחר המלחמה ובקשׂי ההסתגלות לחיים שלאחריה. בשנת 1966 הועלה ב"הבימה" מחזה פרי עטה – "איציק ויטנברג – ציפור הגטו" בתרגום יוכבד בת מרים ובבימוי ישראל בקר. הטרילוגיה "עץ החיים" תורגמה לעברית. חווה רוזנפארב כתבה בעיקר פרוזה, אך גם שירים ומסות ספרותיות. את שיריה תרגמה בעצמה לאנגלית.

עץ האהבה

הם לא ידעו
שהאהבה היא עץ, נדיר,
של אשר עדין כל כך –
שאם תכרת ענף רך
הוא לא ישוב ויצמח.

הם התפלאו
שלחיות בין שניהם
יש כל טעמיה של דמעה –
ושגזע שאת ענפיו תקצץ
כבר איננו עץ.

שלושה דגיגי זהב

שְׁלֹשָׁה דְּגִיגֵי זָהָב מֵתוּ
בְּצַנְצָנֵת זְכוּכִית.
כְּשֶׁהִבְקַר צָבַע בְּכַחַל אֶת הַזְּגוּגִיּוֹת בְּקִיר
וְהִשְׁמֵשׁ טְבֵּלָה בְּאָדָם אֶת הַחֲלוֹן
הַדְּגִיגִים הַמְתִּים
שֶׁכָּבוּ בְּתוֹךְ שְׁלוּלֵית מַיִם.

וּבְכֹךְ אִשְׁמָה הָאִשָּׁה
שֶׁמְחַלֶּפֶה לָהֶם אֶת הַמַּיִם,
שׁוֹזוֹרֶקֶת לָהֶם פְּרוּרֵי מְזוּן
לְאָכֵל מְדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ.
בוֹשָׁה לְסַפֵּר לְאִנְשֵׁים –
הִיא שֶׁכָּחָה אֶת שְׁלֹשֶׁת שׁוֹבְבֵי הַזָּהָב.
גַּם אֶתְמוֹל, גַּם הַיּוֹם
לֹא נִתְּנָה לָהֶם מַיִם טְרִיִּים
וְלֹא פְּרוּרִים קְטַנִּים שֶׁל לֶחֶם – – –

הָאִשָּׁה אִשְׁמָה בְּמוֹתָם
שֶׁל הַחַיִּים הַזֹּהֲבָהִים,
שֶׁהִשְׁתַּקְּפוּ בְּתוֹךְ הַצְּנָצָנֵת.
אִשְׁמָה הָאִשָּׁה
שֶׁמְחַפֶּשֶׁת עֵכָשׁוּ לְבִדָּה
שֶׁמְחַחֶה שְׂאֲבָדָה.
וְדִמְעוֹת כְּטָפוֹת טַל
נַחֲרָזוֹת עַל מְשִׁי
שֶׁמְלֵתָה
וְהִיא בּוֹכָה.
מִפְּנֵי
שֶׁגַם אֶתְמוֹל וְגַם הַיּוֹם
שֶׁכָּח בַּעֲלָהּ לְנִשְׁקָהּ
וְחָזַר הַבֵּיתָה כְּשֶׁהִלְלָהּ

כָּבֵד הַפֶּה לְיוֹם
וְהִיא לֹא יָדְעָה
אִם הוּא הִשִּׁיב אֶת לְבוּ מִן הַחוּץ
מִפְּנֵי
שָׁגַם הַיּוֹם לֹא נִשְׁקָה
לֹא בְיוֹם וְלֹא בַלַּיְלָה.

הַתִּינוּק בְּעֵרִיסָה
מְחַיֶּה בְּעֵינָיִם מְלֵאוֹת כָּחַל,
מְקִיץ מִשְׁנָה חֲמִימָה.
וְהָאִשָּׁה? הִיא סוֹפֶרֶת אֶת דְּמָעוֹתֶיהָ
כְּטָפוֹת טַל
וְרוֹאָה אֵיךְ מִבְּעַד לְזָכוּכִית
כְּבִמְרָאָה
מִשְׁתַּקֵּף הַסּוּף הַמְזוּהָב.

לִיד הַחֲלוֹן

בְּשַׁעַת עֶרֶב קִיצִית
לִיד הַחֲלוֹן עֲמַדְנוּ שְׁנֵינוּ
אֲנִי וְאַתָּה.
בְּזוּגוּגִיּוֹת עֵינֶיךָ הַתְּבוֹנְנֹתִי:
מִיֶּשֶׁהוּ מֵעַל
הַסְּתִיר בְּוִילוֹן מוֹצֵל
אֶת הַשָּׁמַיִם.
אֲזוּ עֲמַדְתִּי וְרֵאִיתִי,
אֵיךְ עַל פְּנֵי שָׁמַי הַתְּכֵלֶת
הָאֲדָמָה זוֹחֶלֶת
וּבְרָגְבִים שְׁחָרִים מְכֹסָה
אֶת הַחֲמָה הַמְטֻלְטֶלֶת...

בְּשִׁמּוֹשׁוֹת עֵינֶיךָ הַבְּטָתִי
וּבְעֵדְשׁוֹת עֵינֶיךָ הַבְּחַנְתִּי,
אֵיךְ כָּמוֹ מִתּוֹךְ פֶּתַח אַרְבֵּה מִגִּיחַ
הִלִּילָה
וּמְגִיף אֶת הָאוֹר בְּעֵינֶיךָ
בְּתַרְסִים שְׁחָרִים.

בְּשַׁעַת עֶרֶב קִיצִית
לֵיד הַחֲלוֹן עֲמַדְנוּ שְׁנֵינוּ
אֲנִי וְאַתָּה.
וּכְשֶׁהֲחֻשְׁךָ רָצַח אֶת הַיּוֹם
וְנוֹתַרְנוּ שָׁם לְבַדְנוּ
רְאִיתִי פֶתָאֵם בְּעֵינֶיךָ...
אֲדַמּוּמִית לוֹהֲטֵת חֲדָשָׁה.
חִכְתָּ וְאַמְרָתָּ
שַׁעַם הַשְּׁקִיעָה
הַשֶּׁמֶשׁ הַשְּׁאִירָה לָךְ יִרְשָׁה.